

Ćwiczenie nr 2

TEMAT:

SPRAWDZANIE SPRAWDZIANU DWUGRANICZNEGO TŁOCZKOWEGO DO OTWORÓW

Wykonanie zadania pomiarowego - kolejność czynności:

1. Obliczyć wymiary graniczne sprawdzanego otworu $\emptyset$ .....
(odczytać z tablic PN-93/M-02102 odchyłkę podstawową i tolerancję T_o otworu i wyliczyć:)

odchyłka podst. = ... T_o = ...

A_o = ... B_o = ...

2. Obliczyć wymiary graniczne strony przechodniej Sp sprawdzianu (tłoczka dłuższego) i strony nieprzechodniej Sn (tłoczka krótszego) oraz granicę zużycia Gz strony przechodniej.

(odczytać z tablic Polskiej Normy PN-93/M-02140 klasę dokładności sprawdzianu i odpowiednio tolerancję H sprawdzianu, odczytać z tablic wartości y , z , α i wyliczyć ze wzorów wymiary graniczne Sp_B , Sp_A i granicę zużycia Gz oraz wymiary graniczne Sn_B i Sn_A).

$H = \dots\dots\dots$	$y = \dots\dots\dots$	$z = \dots\dots\dots$	$\alpha = \dots\dots\dots$
$Sp_B = A_o + z + \frac{1}{2}H$		$Sn_B = B_o + \frac{1}{2}H - \alpha$	
$Sp_A = A_o + z - \frac{1}{2}H$		$Sn_A = B_o - \frac{1}{2}H - \alpha$	
$G_z = A_o - y + \alpha$			

Podstawić odpowiednie wartości do powyższych wzorów i wyliczyć:

Strona przechodnia Sp

$Sp_B = \dots\dots\dots$

$Sp_A = \dots\dots\dots$

$G_z = \dots\dots\dots$

Strona nieprzechodnia Sn

$Sn_B = \dots\dots\dots$

$Sn_A = \dots\dots\dots$

3. Sprawdzić i przygotować przyrząd do pomiarów.
  - oczyścić ze smaru ochronnego,
  - zainstalować potrzebne elementy wyposażenia,
  - ustawić wskazanie zerowe optimetru dla wartości wzorcowej x_p złożonej z płytek wzorcowych spełniającej warunek:

$$W - 0,25 \cdot Z_p < x_p < W + 0,25 \cdot Z_p$$

gdzie:

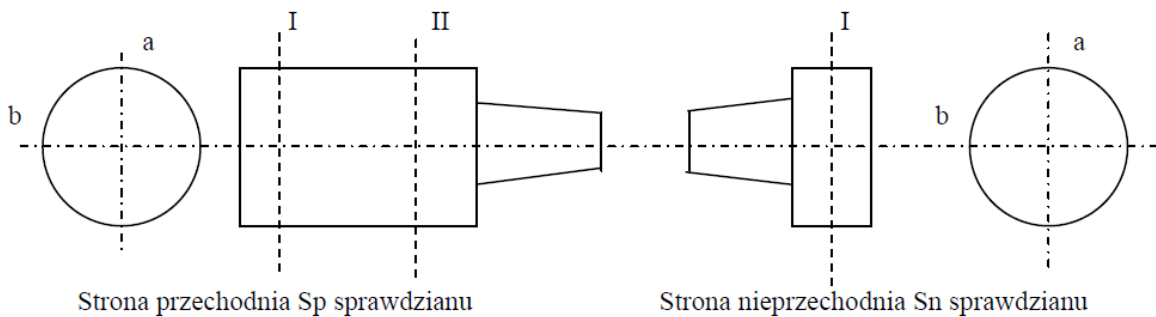
W - to wymiar mierzony

z_p - to zakres pomiarowy optimetru ($z_p = \pm 0,100$ mm),

- przystąpić do mierzenia elementów sprawdzianu zgodnie z pkt. 4.
4. Położyć przedmiot mierzony na płaskiej powierzchni stolika optimetru, podnieść dźwignią końcówkę pomiarową, wsunąć przedmiot pod płaską końcówkę pomiarową i opuścić ją do zetknięcia z przedmiotem a następnie zwolnić dźwignię całkowicie. Przesuwać delikatnie ($\pm 0,5$ mm) przedmiot pod końcówką pomiarową obserwując wskazanie przyrządu. W punkcie zwrotnym ruchu obserwowanego wzorca dokonać odczytu odchyłki a_i (wraz ze znakiem - lub +).

Poszukiwany wymiar surowy dla powtórzenia i-tego $w_i = x_p + a_i$.

Pomiary wykonać zgodnie z planem – poniższy szkic pomiarowy + tabelka, co umożliwi analizę niepewności pomiaru a następnie analizę błędów kształtu sprawdzianych przedmiotów - odchyłkę okrągłości w przekrojach poprzecznych i odchyłkę walcowości.

Rys.4. Szkic pomiarowy

Tabela pomiarowa 1. (odchyłki α_i lub wyliczone wymiary w_i podane w milimetrach)

l.p	Sp				Sn	
	I		II		I	
	a-a	b-b	a-a	b-b	a-a	b-b
1						
2						
3						
4						
5						
6						
$W_{a,b}$						
$W_{I,II}$						
W_{Sp}, W_{Sn}						

UWAGA

W tabeli należy umieszczać albo wartości odczytanych (z dokładnością odczytu 1/10 działki elementarnej wzorca) odchyłek α_i podając je w milimetrach, albo obliczanych sukcesywnie wymiarów w_i , także podawanych w milimetrach.

W pierwszym przypadku wymiary będą dopiero wyliczane dla wypełnienia dolnych pól tabeli o pogrubionych liniach.

5. Opracować wyniki pomiarów:

- obliczyć średnie arytmetyczne w_a i w_b - wyników z odczytów dla kierunków a i b, w przekrojach I i II i ostatecznie w_p dla Sp i w_n dla Sn (wpisać w odpowiednie miejsca w tabeli),
- obliczyć wartości średniego odchylenia S_r średniej arytmetycznej przyjmując jako liczbę powtórzeń w serii wartości:
  - $n = 6$ dla kierunków a i b ($t_{0,05; 5} = 2,571$),
  - $n = 12$ dla przekrojów I i II ($t_{0,05; 11} = 2,201$),
  - $n = 24$ dla Sp ($t_{0,05; 23} = 2,069$),
  - $n = 12$ dla Sn ($t_{0,05; 11} = 2,201$),
- wyliczyć niepewności pomiarowe $e = t_{a,k} \cdot S_r$ dla otrzymanych wartości średnich w_a , w_b , w_I , w_{II} , oraz w_{Sp} i w_{Sn} ,
- porównać otrzymane wyniki ostateczne z wymiarami granicznymi sprawdzianu, aby dowiedzieć się czy są spełnione warunki poprawnego stanu technicznego sprawdzianu:
  - $Sp_A < w_{Sp} \pm e_p < Sp_B$,
  - $Gz < w_{Sp} \pm e_p$,
  - $Sn_A < w_{Sn} \pm e_n < Sn_B$,
- porównać odpowiednie przedziały niepewności pomiarowych $\pm e_p$, $\pm e_n$ z tolerancją sprawdzianu H, i ocenić czy spełnione są warunki optymalnego wyboru przyrządu pomiarowego i metody pomiarowej,
- zapisać wynik poprawiony i sformułować wnioski końcowe w kontekście treści zadania pomiarowego:
  - $Sp = w_{Sp} \pm e_p$
  - $Sn = w_{Sn} \pm e_n$